

STOP ťažbe zlata v Kremnici!

Ťažba zlata kyanidovým lúhovaním na Slovensku nie je ekologicky prípustná. Okrem nebezpečných chemikálií a rizika havárie priniesie ťažba len hluk, prach, stovky nákladných áut. Zdevastuje okolitú krajinu a zanechá za sebou environmentálnu záťaž v podobe odkaliska.

Ťažba:

Kanadská spoločnosť Tournigan Gold Corporation prostredníctvom dcérskej spoločnosti Kremnica Gold a.s. plánuje obnoviť ťažbu, spracovanie a výrobu zlata a striebra na ložisku Šturec, ktoré leží len asi 1 km od mesta Kremnica. Počas 10-tich rokov sa má vyťažiť približne 28 ton zlata a 222 ton striebra. V januári 2006 začal proces posudzovania vplyvov zámeru na životné prostredie.

Kyanid, alebo životné prostredie?

V Kremnici sa ťažilo zlato viac ako 1000 rokov. Technológia lúhovania zlata kyanidom sa využíva v prípade, že rudy majú veľmi nízky obsah zlata (1–2g/t), aby bola čo najvyššia výťažnosť. V lokalite Šturec je obsah zlata približne 1,57g/t a už v minulosti sa tu neúspešne pokúšali ťažiť zlato pomocou kyanidu. Od roku 1986 do roku 1992 sa tu spracovalo ročne asi 10–12 kt. rudy. Zámer predpokladá povrchovú ťažbu s oveľa väčším dopadom na životné prostredie, pričom sa má vyťažiť za 10 rokov 45 mil.t rudy. To je 2250x väčšia intenzita ťažby v tejto oblasti. Paradoxom je, že tzv. „Stratégia“ trvalo udržateľného rozvoja mesta Kremnica do roku 2010 počítá s rozvojom cestovného ruchu v zdravom, čistom a ekologickom meste, čo je v prípade ťažby nespĺniteľné.

Kyanid je chemická látka zložená z atómu uhlíka a dusíka (-CN). Vyskytuje sa v spojení

s inými prvkami, s ktorými tvorí jednoduché alebo komplexné zlúčeniny. Kyanid sodný (NaCN), ktorý sa používa práve pri lúhovaní zlata, je biela tuhá látka rozpustná vo vode. Kávová lyžička 2% roztoku tejto veľmi toxickojej látky môže zabiť človeka.

V Kirgizstane v meste Kumtor pri havárii nákladného auta, ktoré viezlo viac ako 1,7 tony kyanidu sodného, unikol kyanid do zdroja pitnej vody. Zapríčinil tak smrť dvoch ľudí a stovky ľudí skončili v nemocnici. V Šturci by sa ho denne spotrebovalo 2,25 – 3,38 tony, aby sa ruda mohla premývať roztokom v koncentrácii 500 g/l.

Na kyanidové zlúčeniny sa viažu atómy kovu a vzniká komplex. Táto vlastnosť sa využíva pri lúhovaní zlata kyanidom. V štádiu, keď sa oddeľuje kal od kvapaliny, sa redukciou na aktívnom uhlíku získava zlato. V uzavretom systéme sa kyanid použije pri ďalšom procese lúhovania. Práve tento krok so sebou prináša značné environmentálne a zdravotné riziká.

Kal:

V odpade zostáva istá časť kyanidu. Ten je potrebné neutralizovať. V súčasnej dobe prevažuje neutralizácia chlórnanom sodným, ktorý je známy pre svoje toxické vlastnosti. Tento postup nezaručuje bezpečnosť kyanidovej technológie. Pri likvidácii kyanidov vznikajú ďalšie nebezpečné produkty: tiokyanatany, kyanatany, amoniak. Z toho vyplýva ako je kyanid ako chemická látka nebezpečný. Je schopný na seba viazať ťažké kovy a tvoriť komplexy, ktoré sú veľmi stabilné. Kyanid ako taký sa rozkladá pomerne rýchlo a to hlavne na slnku, ale komplexy majú schopnosť pretrvávajúť v prírode a tak sa ťažké kovy dostávajú do potravinového reťazca.

Odkaliská:

Európska únia povoľuje iba koncentráciu 0,05 mg/l kyanidu vo vode. Otvorené skladiská toxického kalu, ktoré sú umiestnené v blízkosti riek sú opatrené chabými priehradami a násypmi. Trvalo zavodnené odkalisko je technicky prepracovanejšie a aj náročnejšie pre ekológiu. Pri pretrhnutí hrádze by ohrozilo vodný tok Hrona a okolité dediny. Do úvahy prichádzajú tri odkaliská: Kopernica-sever, Kopernica-východ a Úkladný jarok.

Bezpečnosť?

Hlavná aj sekundárna hrádza musia byť vybavené prístrojmi a zariadeniami umožňujúcimi priebežné monitorovanie stability hrádze a monitorovanie podzemnej a povrchovej vody. To znamená neustálu kontrolu monitorovacích prístrojov. Otázkou však je, kto a ako často bude tieto prístroje kontrolovať a to najmä vtedy, keď spoločnosť dokončí ťažbu a opustí miesto.

Havárie:

To, že prevádzka odkaliska nie je bezpečná potvrdzujú aj havárie, ktoré sa stali v minulosti. Banská toxická havária v máji 1998 v Los Frailes, Španielsko, kontaminovala unikátnu rezerváciu vtákov Coto Donana, juhozápadne od Seville. Vo februári 2000 boli znečistené rieky Szamos, Tisa a Dunaj. Po pretrhnutí hrádze na odkalisku bola 300x prekročená koncentrácia kyanidu v rieke Szamos, 100x väčšia na hornom toku Tisy. To dokazuje, že aj po neutralizácii nie je možné dosiahnuť ideálny stav a koncentrácia kyanidu v odkalisku je stále vysoká. Všetky tieto udalosti nie sú oddelené, ale sú časťou každoročne sa opakujúcich „klasických nehôd“ ťažobného priemyslu. Sú to dôsledky jeho chronického problému: otvorené skládky toxického kalu.

Následky havárie si mohli na vlastnej koži vyskúšať aj miestni obyvatelia. V obci Horná Ves si ešte teraz pamätajú ako sa v roku 1971 po silnom daždi pretrhla hrádza odkaliska s kyanidovým kalom a obyvatelia nemohli zbierať úrodu a museli sa vysporiadať so škodami na majetku.

Organizácia Greenpeace sa zasadzuje proti ďalšiemu používaniu lúhovania zlata kyanidom na Slovensku. Bojujeme za právne vylúčenie ťažby zlata lúhovaním kyanidom. Ide o princíp opatrnosti, ktorý je v legislatíve uplatňovaný od roku 1992.

Myslíme si, že je potrebné vylúčiť extrémne rizikovú technológiu lúhovania v kyanide. V štáte Montana, USA, zaviedli takýto zákaz už v roku 1998. Bola to reakcia na kyanidové havárie. Od roku 1982 sa tam stalo 50 havárií s kyanidom. Ako reakcia na udalosti vo svete zakázali ťažbu zlata kyanidom aj v Českej republike. Keďže má aj Maďarsko skúsenosti s kyanidovou haváriou, poslalo v roku 2006 po predložení zámeru činnosti Zlatý projekt Kremnica 70 mimovládnych organizácií z Maďarska nesúhlasný list maďarskému ministrovi životného prostredia.

V banskom priemysle sa používa enormné množstvo kyanidu a s tým rastú aj riziká pri jeho využití, zatiaľ čo v chemickom priemysle a pri galvanickom pokovovaní je proces jeho spracovania úplne iný a preto aj riziko s ním spojené je oveľa menšie.

Čo nám na Slovensku zostane po desiatich rokoch ťažby zlata?

Spotrebované chemikálie	Množstvo za 10 rokov
Kyanid sodný	236 t
Chlórnan sodný	14 140 t
Vznikne/vyt'azí sa:	
Nespotrebovaná hlušina	30 mil.ton
Kal v odkalisku	5 – 7 mil.ton
Jemný prach	8 – 10 mil.ton

Kontakt:

Mgr. Kateřina Věntusová
Greenpeace
PO BOX 58
814 99 Bratislava
tel./fax: +421-2-54 77 12 02
email: info@greenpeace.sk
www.greenpeace.sk